

Växsjö tingsrätt
Mark- och miljödomstol
Box 81
351 03 Växsjö

Yttrande i mål nr M 2150-15 (Lilla Harrie), 2152-15 (Kvarnviks valskvarn) samt 2155-15 (Bösmöllan)

SAKEN

Ansökan om lagligförklaring och tillstånd för Lilla Harrie, Kvarnviks valskvarn och Bösmöllan i Kävlungeån, Lunds kommun

Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund (sportfiskarna) har beretts tillfälle att yttra sig i ovan angivna ansökningar.

Ansökningarna i målen Lilla Harrie, Kvarnviks valskvarn samt Bösmöllan liknar varandra med avseende på miljöutredningar och miljökonsekvensbeskrivningar. Då underlaget till ovan angivna ansökningar i all väsentlighet därmed sammanfaller ger sportfiskarna härmed ett gemensamt yttrande till samtliga ansökningar.

Bakgrund

Kävlungeån är ett av Sveriges viktigaste vattendrag för den starkt hotade och av EU-rätten specifikt skyddade ålen, samt ett viktigt vattendrag för havsöring. En lagligförklaring av anläggningar och tillståndsgivning av verksamheter i enlighet med ovan angivna ansökningar innebär en mycket liten produktion av förnyelsebar el och stora skador för den biologiska mångfalden. Detta i ett vattendrag med konstaterat höga naturvärden. Därtill har de sökande presenterat mycket bristfälliga underlag angående hur upp- och nedvandringen av de i vattendraget förekommande akvatiska arterna ska lösas. De förslag för upp- och nedvandring som föreslagits lever inte upp till kraven på bästa möjliga teknik enligt miljöbalken. Sveriges EU-rättsliga åtaganden, då särskilt EU:s ramdirektiv för vatten och ålförordningen, kräver vidare fungerande anordningar till åtgärdande av vandringshinder i vattendragen samt åtgärder för minskad turbindödlighet för ålen.

Sportfiskarna ser sammantaget en rad allvarliga brister i den sökandes underlag gällande lagligförklaring av anläggningar och tillståndsansökan av ovan angivna verksamheter. Dessa brister bedöms av Sportfiskarna vara så pass omfattande att den sökandes ansökningar bör avvisas eller avslås. Alternativt, om domstolen ger de sökande möjlighet att komplettera ansökningarna, anser sportfiskarna det vara av stor vikt att förslag på tillräckliga åtgärder för säkerställande av akvatiska arters upp- och nedvandring presenteras av de sökande. Det är

vidare tveksamt om tillstånd ens bör ges efter eventuellt kompletterade ansökningar då nödvändiga åtgärder sannolikt gör att tillstånden inte är samhällsekonomiskt motiverade utifrån bedömningen i 11 kap 6 § MB.

Bästa möjliga teknik

Både vid Bösmöllan och Lilla Harrie finns fiskvandringssvåg. I bägge av dessa två ansökningar har dock inte tillräckligt tydligt angivits hur nedströmsvandringen ska lösas. I bägge fallen är öppningarna (avledarna) i anslutning till kraftverkets intagsgaller inte tillräckligt stora. Detta kommer innebära att smolt och ål istället går mellan intagsgallren, då dessa har för bred spaltvidd, och genom turbinerna med hög dödlighet som följd. För en fungerande anordning vid nedströmsvandring för smolt, ål och andra fiskarter bör det krävas ett vattentapp i avledaren på minst 100 – 400 l/s, större avledare, mindre spaltvidd mellan intagsgallren och en större lutning på intagsgallren för att undvika klämskador på nedströmsvandrande fiskarter.

Den sökande har både i Lilla Harrie och Bösmöllan angivit att 100 l/s kommer släppas i fiskvandringssvågen. Enligt nu gällande praxis innebär bästa möjliga teknik att vatten motsvarande medellågvattenföring ska släppas i fiskvandringssvågen. För Kävlingeån motsvarar detta ca 2,1 m³/s (SMHI vattenwebb 2015). Den mängd vatten som den sökande planerar släppa i fiskvandringssvågen är därmed otillräcklig för alla akvatiska arter förutom möjligen starksimmande arter som havsöring.

Vid Kvarnviks valskvarn finns i dagsläget ingen fiskvandringssvåg, uppvandringen fungerar därför endast för starksimmande arter såsom havöring och endast vid högt vattenflöde. Det lilla utskov som den sökande angett som fullgod anordning för nedvandringen är vidare inte avsedd för fiskvandring och därmed inte funktionsduglig.

Miljöbalkens krav på bästa tillgängliga samt möjliga teknik enligt 2 kap 7 § MB ställer krav på fungerande anordningar för akvatiska arters upp- och nedvandring. De sökandes nuvarande utformning av sådana anordningar är mycket bristfällig och lever inte upp till de krav som ställs enligt 2 kap 7 § MB.

Samhällsekonomisk tillåtlighet

För att de sökandes ansökningar ska kunna leva upp till miljöbalkens krav enligt 2 kap 7 § MB krävs ett väsentligt större vattentapp i befintliga fiskvandringssvågar, utbyggnad av fiskvandringssvågar där det inte finns samt betydande ombyggnationer av anläggningen för att säkerställa säker nedvandring för ål och andra fiskarter. Detta kommer betyda att den redan i dagsläget lågt beräknade elproduktionen kommer bli ännu mindre, vidare kommer det krävas inte oväsentliga investeringskostnader för verksamhetsutövarna. En liten förnyelsebar elproduktion och enligt nuvarande ansökan skador på unikt starka bestånd av skyddsvärda akvatiska arter såsom ål och havsöring talar starkt för att tillstånd inte bör ges enligt 11 kap 6 § MB.

EU-rätten

Enligt EU-domstolens praxis (mål C-461-/13) är myndigheter skyldiga att inte ge tillstånd för verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status av vattenförekomsten eller när

uppnående av god ekologisk status eller god ekologisk potential försvåras. Möjligheten för upp- och nedvandring för flertalet i vattendraget förekommande akvatiska arter kommer, om tillstånd ges i enlighet med nuvarande ansökningar, vara mycket begränsade. Detta innebär dålig konnektivitet i vattendraget vilket sannolikt kommer betyda att uppnåendet av god ekologisk status/potential enligt EU:s ramdirektiv försvåras. Enligt nuvarande utformning av ansökningarna bör därmed inte heller på denna grund tillstånd inte kunna ges.

I den ålförvaltningsplan som Sverige antagit som följd av europeiska ålförordningen namnges explicit Kävlingeån som ett av de tio avrinningsområden som ger störst potentiell effekt i form av ökad blankålsutvandring om alla kraftverk i systemet åtgärdades fullt ut. Kävlingeån kan därmed konstateras vara ett av de tio mest prioriterade svenska vattendragen för försiktighetsåtgärder till skydd för ålens upp- och nedvandring.

För Sportfiskarna,

Torkel Blomqvist